

CÎTEVA DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ȘI MONETARE EFECTUATE ÎN JUDEȚUL VRANCEA

ANTON PARAGINĂ și GHEORGHE CONSTANTINESCU

Vestigiile care fac obiectul articolului de față, descoperite la Voetin, Cîrligele și Focșani: două tezaure monetare, mormintele unei necropole medievale precum și alte obiecte găsite întimplător sau în urma unor cercetări sistematice, se adaugă altora, mai vechi sau mai recente, contribuind astfel, la mai buna cunoaștere a istoriei celor ce au trăit în arealul cuprins între apele Milcovului și Rimnicul Sărat.

Încadrate din punct de vedere cronologic mai ales în perioada feudală, ele aduc noi informații privind situația demografică din jurul Focșanilor în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea cît și asupra vieții economice ce se desfășura în secolele XVII—XIX, în zonă.

Pentru mai buna cunoaștere a acestor vestigii, a încadrării lor în epocă, a importanței lor documentare le prezentăm în continuare ținînd cont de locul de descoperire.

VOETIN

În partea de nord-vest a localității, pe data de 12 iulie 1975, cu ocazia scoaterii unor cantități de lut pentru nevoi gospodărești, de către locuitorii Rotaru Constantin și Rotaru Victorița, a fost descoperit un tezaur monetar ce conținea un număr de 29 de monede. După mărturia acestora și a celui ce le-a predat Complexului muzeal Vrancea, Matei Dănuț, ele au fost găsite într-un săculeț de cîneapă foarte uzat, la adîncimea de 0,50 m de la suprafața solului. Cercetări ulterioare întreprinse în zonă pentru a ne informa ne-a îngăduit să constatăm că în apropierea locului descoperirii se găsesc vestigii arheologice aparținînd culturii Criș (unele fragmente ceramice aveau decorul pictat), secolelor III—IV și epocii feudale¹. Menționăm că, cu această ocazie, au fost cedate Complexului muzeal Vrancea de către regretatul profesor de

¹ Descoperirile menționate au determinat conducerea instituției în perioada anilor 1980—1982 să dispună cercetarea sistematică a respectivei suprafețe, aceasta cu atît mai mult cu cît scoaterea repetată a unor mari cantități de lut pentru diverse lucrări — și în special pentru cuptoarele de ars cărămidă distrugeau și vestigiile istorice care mai rămăseseră. Cercetările efectuate de către Victor Bobi și Anton Paragină în anii menționați au făcut obiectul unui studiu special.

istorie și director al școlii generale din localitate Matei Nicolae trei cânițe din ceramică cenușie, de dimensiuni diferite aparținând secolului al IV-lea, un inel din bronz și o securică din fier caracteristice secolului al XVI-lea (fig. 1/5—6). Tezaurul descoperit la Voetin (nr. inv. 1722—1750) este alcătuit din monede de argint emise în Polonia, Țările de Jos și Imperiul romano-german. Ele sînt încadrate cronologic începînd cu sfîrșitul secolului al XVI-lea pînă la mijlocul secolului următor, prima monedă avînd milesimul 1576 iar ultima 1655.

Monedele poloneze sînt emise în timpul regelui Sigismund al III-lea (1587—1632). Cea mai veche emisie fiind din anul 1617 iar cea mai recentă din 1626. Piesele în număr de 11, fac parte din categoria orșilor.

1. *Ort* (nr. inv. 11629/1738), diametrul 29 mm, greutatea 6,80 grame. Av. SIGIS : III. D G : POL M : D : R : P. Într-un cerc perlat bustul încoronat și cuirasat al regelui, spre dreapta. Deoparte și de alta a bustului I.G. Rv. MONETA : CIVIT GE (DANE) NSSIS. Într-un cerc perlat scutul oral al Danzigului, sus milesimul (16)26².

ORT (nr. inv. 11630/1734), diametrul 29 mm, greutatea 6,51 grame, anul 1623³.

3. *Ort* (nr. inv. 11631/1724), diametrul 29 mm, greutatea 5,95 grame, anul 1617⁴.

4. *Ort* (nr. inv. 11633 1727), diametrul 29 mm, greutatea 6,40 grame, anul 1621. Sub scutul Danzigului S + B.

5. *Ort* (nr. inv. 11628/1737), diametrul 29 mm, greutatea 6,29 grame, anul 1625⁶ (fig. 2/4).

6. *Ort* (nr. inv. 11625/1730), diametrul 29 mm, greutatea 5,64 grame, Av. SIGIS. III. D. G. REX. POL. M.D.L.I. RVS PRV M. Bustul regelui cu armură și coroană spre dreapta. În mină ține spada și globul cruciger. Totul se află în cerc perlat. Rv. SAM. LIV : NEC. N.S.V. GOT. VAN : Q : NRI. R. În centru, în cerc perlat scutul, anul 1622⁷ (fig. 2/5).

7. *Ort* (nr. inv. 11626/1731), diametrul 29 mm, greutatea 6,53 grame, anul 1622⁸.

8. *Ort* (nr. inv. 11627/1732), diametrul 30 mm, greutatea 7,20 gr., anul 1622⁹.

9. *Ort* (nr. inv. 11624/1726) diametrul 30 mm, greutatea 7,03 grame, anul 1621¹⁰.

2 Cf. Emerich Hutten—Czapski, *Catalogue de la collection des medailles et monnaies polonaises*, Granz, vol. 1, 1937, p. 168, nr. 1522.

3 Ibidem p. 161, nr. 1478

4 Ibidem p. 146, nr. 1370

5. Ibidem p. 166, nr. 1522.

6 Ibidem p. 166, nr. 1522.

7 Ibidem.

8 Ibidem.

9 Ibidem.

10 Ibidem.

10. *Ort* (nr. inv. 11622/1728), diametrul 30 mm, greutatea 6,22 gr., anul 1622 ¹¹.

11. *Ort* (nr. inv. 11623/1729), diametrul 30 mm, greutatea 6,12 gr., anul 1622 ¹².

Țările de jos

12. *Taler* (nr. inv. 11642/1745), diametrul 42 mm, greutatea 26,16 grame, Westfriesland anul 1650 ¹³.

13. *Taler* (nr. inv. 11640/1744), diametrul 41 mm, greutatea 26,02 grame, Westfriesland anul 1628 ¹⁴.

14. *Taler* (nr. inv. 11643/1747), diametrul 41 mm, greutatea 26,10 grame, Westfriesland, anul 1655 ¹⁵.

15. *Taler* (nr. inv. 11641/1740), diametrul 40 mm, greutatea 26,14 grame, Westfriesland, anul 1633 ¹⁶ fig. 1/2).

16. *Taler* (nr. inv. 11637/1722), diametrul 42 mm, greutatea 26,48 grame, Hollende, anul 1576 ¹⁷ (fig. 3/3).

17. *Taler* (nr. inv. 11634/1748), diametrul 42 mm, greutatea 26,49 grame, Utrecht, anul 16(2?) ¹⁸.

18. *Taler* (nr. inv. 11633/1725), diametrul 41 mm, greutatea 26,81 grame, Utrecht, anul 1617 ¹⁹ (fig. 3/4).

19. *Taler* (nr. inv. 11636/1739), diametrul 40 mm, greutatea 26,65 grame, Overijssel, anul 1629 ²⁰.

20. *Taler* (nr. inv. 11645/1723), diametrul 39 mm, greutatea 25,68 grame, Overijssel, anul 1616 ²¹ (fig. 3/1).

21. *Taler* (nr. inv. 11635/1742), diametrul 41 mm, greutatea 26,26 grame, Overijssel, anul 1640 ²².

22. *Taler* (nr. inv. 11644/1741), diametrul 41 mm, greutatea 26,15 grame, Geldru, anul 1637 ²³ (fig. 3/5).

23. 1/2 *Taler* (nr. inv. 11648/1743), diametrul 33 mm, greutatea 13,30 grame, Geldru, anul 1643 ²⁴.

24. *Taler* (nr. inv. 11646/1746), diametrul 42 mm, greutatea 26,08 grame, Campen, anul 1653 ²⁵ (fig. 1/4).

11 Ibidem.

12 Ibidem.

13 Cf. A. Delmonte, Jacques Shulman NV— Le Benelux D'argent, Amsterdam, 1967, nr. 836.

14 Ibidem.

15 Ibidem.

16 Ibidem.

17 Ibidem, nr. 831.

18 Ibidem, nr. 843.

19 Ibidem.

20 Ibidem, nr. 856.

21 Ibidem.

22 Ibidem.

23 Ibidem, nr. 825.

24 Ibidem, nr. 869.

25 Ibidem, nr. 1653.

18 *Ikilik* (nr. inv. 13172). Emisiune din anul 1795⁴³. Are diametrul de 43 mm și greutatea de 24,90 grame.

19 *Ikilik* (nr. inv. 13187). Emisiune din 1601. Are diametrul de 43 mm și greutatea de 25,35 grame.

Focșani

În primăvara anului 1989 în apropierea municipiului Focșani, nu departe de întretărirea drumurilor ce duc spre localitatea Mindrești și Gologanu, pe malul unui meandru părăsit al riului Milcov, au fost descoperite câteva morminte ale unei necropole medievale.

O parte din acestea au fost distruse de apele Milcovului iar altele au fost scoase la suprafață de utilajele I.E.E.L.I.F.-ului Vrancea care lucra pentru a reda agriculturii această suprafață⁴⁵.

Mormintele erau așezate cu fața spre răsărit și miinile pe abdomen, în poziție creștină. Din cele zece morminte cercetate 4 erau morminte de copii (M1, M6, M8, M9), 3 de femei (M2, M3, M4) și 3 de bărbați (M5, M7, M10).

Adâncimea îngropării înhumaților și a stratigrafiei necropolei nu s-a putut preciza deoarece pe întreaga suprafață a cimitirului utilajele I.E.E.L.I.F. au distrus stratul de la suprafață.

Inventarul găsit asupra lor era alcătuit dintr-o cruciuliță (fig.1/7) descoperită în mormintul 1 și câteva monede de o para din timpul sultanului Mustafa al III-lea (1757—1774) perforate emise de monetăria Constantinopol (M1, M3, M2, M4, M5).

După cum se poate constata descoperirile prezentate se înșiruie pe o perioadă destul de lungă de timp. Ele aduc noi dovezi privind existența și continuitatea de locuire și aceasta mai ales în cazul localităților Voetin și Focșani. Descoperirea pe teritoriul acesteia din urmă a unei noi necropole (secolul al XVIII-lea) întărește încă o dată afirmația că orașul Focșani s-a dezvoltat în detrimentul așezărilor rurale din vecinătate, care încetul cu încetul se vor contopi cu el.

Descoperirea celor două tezaure monetare⁴⁶ aduc și ele un plus de informație în ceea ce privește circulația monetară din zonă, puterea economică a celor de aici, cât și a evenimentelor politico-militare ce au avut loc la sud de Milcov în secolele XVII—XVIII.

43 Ibidem.

44 Ibidem.

45 Mulțumim și pe această cale conducerii I.E.E.L.I.F. Vrancea, ing. Huzună Liviu și Zgărcitu Ion pentru semnarea acestor descoperiri.

46 O primă notă privitoare la aceste două tezaure se găsește în *Coin Hoards*, vol. V, Published under The Auspices of The international Numismatic commission by The Royal Numismatic Society — 1979, pp. 248 și 250.

Tezaurul monetar de la Voetin compus, după cum arătam de monede emise în Polonia, Confederația Belică și Imperiul romano-german ne dovedește încă odată că în secolele XVI—XVII în țările române circulau monede a căror răspîndire o găsim în întreaga Europă. Pieseile din tezaur ne indică traseul vechiului drum comercial ce trecea pe la Danzig spre apusul continentului, drum pe care erau duse spre vînzare și vitele cumpărate din Principate după cum consemnează în repetate rînduri călătorii străini.

În secolul al XVIII-lea, și începutul celui următor, și acest lucru e reflectat foarte bine de conținutul celui de al doilea tezaur prezentat de noi ca și de multe altele descoperite în zonă⁴⁷, moneda predominantă era cea otomană, expresie a legăturilor comerciale și politice (perioada domniilor fanariote) din ce în ce mai strînse cu Înalta Poartă.

Tezaurele de la Voetin și Cirligele, după cum se poate vedea, au o valoare nici prea mare nici prea mică. Ele au aparținut, după opinia noastră, unor proprietari locali care le-au îngropat în împrejurări politice potrivnice lor.

S-ar părea că în cazul tezaurului de la Voetin îngroparea să se fi datorat evenimentului, petrecut în anii 1654—1655, cunoscut în istorie sub denumirea de Răscoala seimenilor. Aceasta, începută în ultimul an de domnie a lui Matei Basarab, înaintea morții acestuia (6 aprilie 1654), reizbucnește cu a și mai mare furie în anul următor cînd Constantin Șerban (1654—1658), noul voievod al Țării Românești, hotărăște desființarea corpului de armată al seimenilor. Referindu-se la acest eveniment petrecut în Țara Românească, justificînd într-un fel venirea forțelor de represiune din Transilvania și din Moldova, în frunte cu cei doi voievozi Gheorghe Rokoczi al II-lea și Gheorghe Ștefan, Miron Costin scria că „s-au ridicat seimeni, cu dărăbanții și toți preste toată țara lor și s-au abătut la casele boierești, cu arme fărîmîndu-i.”

Aceste condiții, de nesiguranță, provocate atît de situația existentă în zonă, — marele armaș Vărzaru ucis de seimeni în 1654 avea întîlnse proprietăți în zonă — dar mai ales intervenția trupelor transilvănene ce avea să-i înfrîngă pe răsculați la 26 iunie la Șoplea și apoi a celor moldovene, a făcut pe deținătorul acestor monede să le îngroape.

Dacă ascunderea tezaurului de la Voetin s-a făcut în timpul sau imediat după înfrîngerea răscoalei seimenilor cînd încă forțele de represiune nu se retrăseseră din Țara Românească, îngroparea celui de

⁴⁷ Pe teritoriul comunei Cirligele, în afara tezaurului prezentat, au mai fost descoperite trei tezaure; unul în satul Blidaru, alcătuit din 103 monede cu emisiuni de la Ștefan Bathory, Sigismund al III-lea, Confederația Belică și Mathas I. Cea mai recentă monedă din tezaur fiind datată în anul 1637. Al doilea tezaur cu 78 piastri cu emisii de la sultanii Ahmed II (1691—1695), Ahmed II (1703—1730) și Mahmud I (1730—1754), și un tezaur de 1680 piese aflat în prezent în studiu. Pentru primele două tezaure a se vedea M. Chițescu și Gh. Constantinescu, Trei tezaure feudale descoperite în raionul Focșani, Danubius, vol. I, 1967 p. 223. La acestea mai adăugăm tezaurele monetare descoperite la Suraia, Focșani, Ciorăști, Poiana Cristei.

al doilea tezaur în primii ani ai secolului al XIX-lea (1803) se datorează cu siguranță, conflictelor ruso-turce care transformase încă de la sfârșitul secolului anterior teritoriul din preajma orașului Focșani într-o zonă de permanențe conflicte armate.

QUELQUES DÉCOUVERTES ARCHÉOLOGIQUES ET MONÉTAIRES
DU SUD DU DÉP. DE VRANCEA

R é s u m é

A. Paragină et Gh. Constantinescu

Dans cet article sont présentés deux trésors de monnaies : le Premier comprend des pièces provenant de Pologne, de Pays — Bas et de L'Empire romano-germain de XVI—XVII-e siècles découvert à Voetin ; le deuxième, découvert à Cirligile, contient des monnaies turques de temps de la régné du Sélim III — 1789 — 1807 — et d'autres découvertes de Focșani et Voetin. Les trésors y présentés contribuent à une meilleure connaissance des époques mentionnées, de la continuité, de la densité de l'habitat et de la circulation de l'argent dans la région dans les siècles spécifiés.

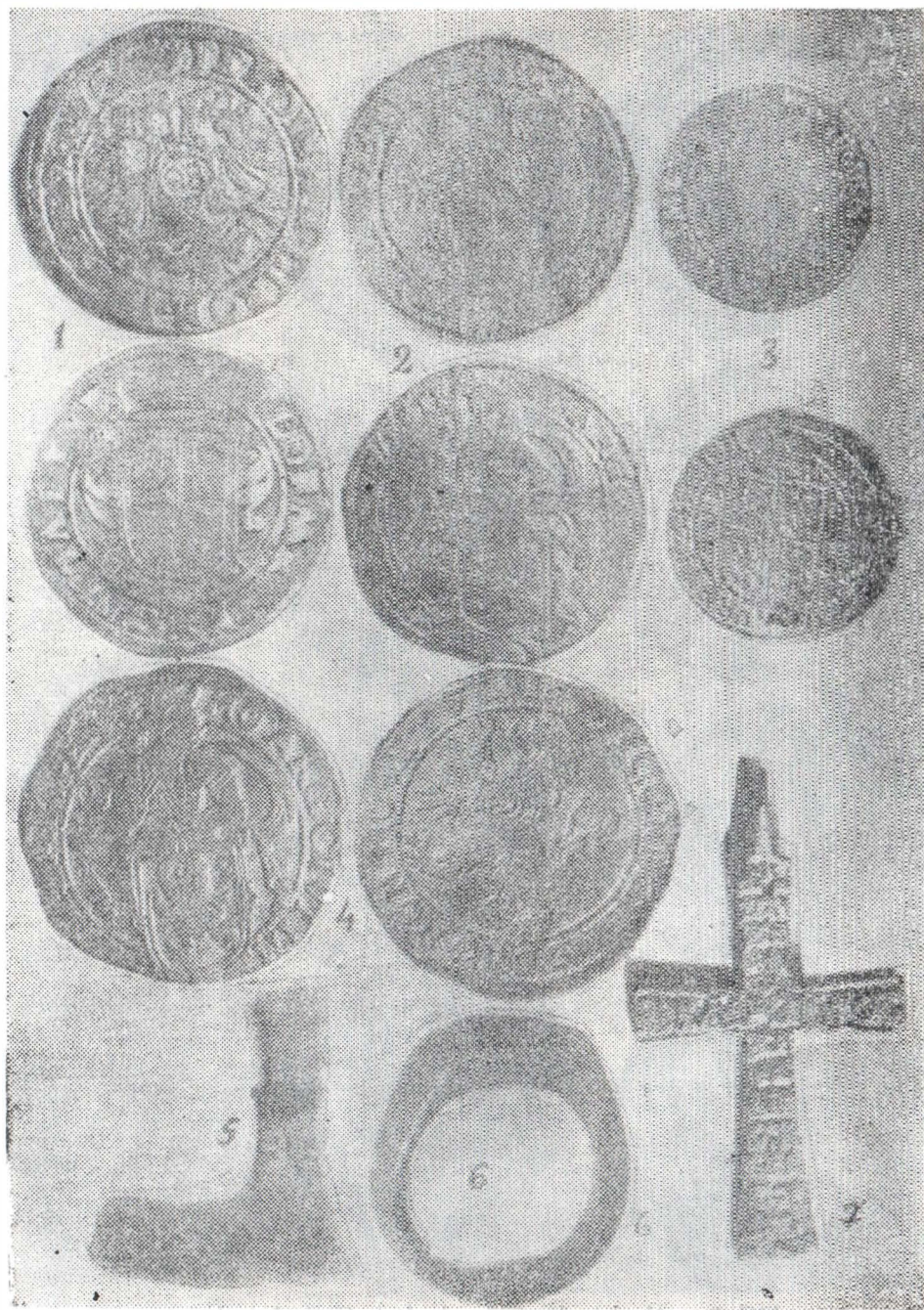

FIG. 1 — Monede și piese arheologice descoperite la Voletin și Focșani

FIG. 2 — Monede din tezaurele de la Cîrlighe și Voetin

FIG. 3 — Monede din tezaurul de la Voetin